

KUNSTENAARS-ARCHITECTEN PIETERJAN GIJS EN ARNOU VAN VAERENBERGH

“We laten de dingen graag ontsporen”

Met een lichtslinger en spiegels geven Pieterjan Gijs en Arnout Van Vaerenbergh tijdelijk een nieuw gezicht aan het BAC Atelier van de KU Leuven, waar ze *artists in residence* zijn. Wie er binnenkort langsloopt, zal ervaren waarnaar deze twee makers altijd streven: instant poëzie en bevreemding.

TEKST: Katrien Steyaert | FOTO: Rob Stevens

Gijs Van Vaerenbergh noem je in één adem. Sinds 2007 is het de naam van hun collectief, en het dak waaronder ze samen een visie kweken. “We kennen elkaar al heel lang, we zaten zelfs samen in de kleuterklas”, zegt Arnout. “Aan de KU Leuven studeerden we allebei architectuur, en tijdens het ontwerpen begonnen we dezelfde vragen te stellen: *Waarover gaat dit? Wat kunnen we hiermee?* De docenten begrepen niet altijd waar we met onze ontwerpen naartoe wilden.”

Konden jullie er zelf de vinger op leggen?

Pieterjan: “Niet precies, maar we voelden wel dat het iets anders zou zijn dan waar we op dat moment mee in aanraking kwamen. Dat bedoel ik niet negatief. Voor onze vrije, artistieke projecten maken we nog altijd plannen en snedes, dingen die we leerden aan de universiteit. Dat we die bagage meenemen, maakt onze projecten bijzonder, denk ik.”

Arnout: “Het is bijna ironisch dat je zoveel achtergrond nodig hebt om tot een hoge mate van eenvoud te komen, maar zo werkt het. In die zin was onze opleiding het beginpunt. We leerden er kritisch denken, en ze zorgde er waarschijnlijk net voor dat we op zoek gingen naar onze eigen taal.”

Daar helpen jullie vandaag zelf studenten bij?

Arnout (knikt): “Pieterjan geeft les aan de UGent, ik op de Campus Sint-Lucas Brussel van de KU Leuven. Volgens mij moet elke student zichzelf en zijn omgeving in vraag durven te stellen. In een ontwerptraject wil ik zien dat de student inderdaad zelfkritisch is, dat hij zich de opdrachten toe-eigent en ze gedeeltelijk herschrijft.”

Pieterjan: “De docenten die ik het minst interessant vond, waren zij die hun eigen kijk opdrongen. Studenten moeten net de kans krijgen om hun eigen houding te ontwikkelen. Daarom probeer ik zoveel mogelijk vanuit zichzelf te laten komen en mee te

stappen in hun manier van denken.”

Arnout: “Bij de start van een oefening zeg ik soms: ‘Er is niet één objectief antwoord op een ontwerp vraagstuk. Er zijn heel veel mogelijkheden en die moeten jullie in jezelf zoeken.’ Dan zie ik de opluchting bij de studenten. Hun ogen gaan fonkelen omdat ze voelen dat het bij henzelf begint en dat ze mogen twijfelen.”

Ervaren jullie die twijfel zelf nog?

Arnout: “We gebruiken eerder het woord experiment. Elke opdracht begint bij ons met het uitproberen van heel verschillende materialen en figuren. We noemen dat het ‘stuiten’ van een ontwerp. Zo ervaar je de grenzen van de mogelijkheden. We laten de dingen graag ontsporen omdat we zo ontdekken dat ze onverwachts interessant kunnen zijn.”

Pieterjan: “Daarom is het zo aangenaam om te resideren in het BAC Atelier. Hier is plaats genoeg voor experiment en voor

onze grote schaalmodellen. Vele daarvan leiden niet tot een eindresultaat, maar zo werkt een kunstenaar: hij komt maar naar buiten met het topje van de ijsberg.”

Tussen de regels

De vraag of ze kunstenaars of architecten zijn, werpt zich op. Maar is ze wel relevant? Arnout knikt. “We merken dat de vraag bij veel mensen speelt. Alleen voelen wij niet per se de noodzaak om erop te antwoorden. We zitten comfortabel in een zone tussen twee kernen waaruit kunst en architectuur ontstaan.” Pieterjan: “Net door elementen en strategieën uit beide werelden te gebruiken kunnen we werk maken met een eigen taal.”

Het zorgt voor een zeer diverse portfolio.

Arnout: “Dat is de bedoeling. Onlangs ontwikkelden we *Labyrinth* voor C-mine in Genk. Na veel onderzoek en dialoog groeide het idee van een doolhof. Mocht dat een puur architecturale opdracht geweest zijn, dan had ze van in het begin geluid: ontwerp een labyrint. Dan had iemand anders het onderzoek moeten doen om tot deze conclusie te komen.”

Pieterjan: “De stalen constructie was ook veel sneller gerealiseerd dan een klassiek architectuurproject, waarin je ook riolering, elektriciteit, comfort en licht moet voorzien. Dat wij daarvan bespaard blijven, laat ons toe het te hebben over een essentiële vorm. Waarmee ik niet wil zeggen dat

Met de klok mee: *Reading between the Lines*, beter bekend als het ‘doorkijk-kerkje van Borgloon’; *Framework* aan de Leuvense Vaartkom (2012); *Labyrinth* aan C-Mine in Genk.

Wie zijn Gijs Van Vaerenbergh?

Arnout Van Vaerenbergh
(links) en Pieterjan Gijs
°1983, Leuven

Gestudeerd

2001-2006 burgerlijk-ingenieur
architect (KU Leuven)

Loopbaan

2006-2012 Pieterjan werkt bij
TOP Office, L'Escaut en Architecture
Workroom Brussel; Arnout bij
Ney+Partners en noArchitecten

Sinds 2007 artistieke praktijk
Gijs Van Vaerenbergh

Sinds 2011 Arnout doceert
aan KU Leuven

Sinds 2012 Pieterjan doceert
aan UGent

Sinds 2016 artists in residence
in BAC Atelier

we commentaar of kritiek op andere architectuur leveren. We gaan gewoon graag op een fundamentele manier om met ruimte en vorm, en kunnen ons in ons medium directer uitdrukken.”

Het bekendste voorbeeld is jullie 'doorkijk-kerk' in Borgloon.

Arnout: “In dat werk, *Reading between the Lines*, kun je de spanning lezen die we altijd beogen: de dialoog tussen ons, de twee ontwerpers, maar ook de positie tussen kunst en architectuur, plus een vormelijke tegenstrijdigheid. De figuur is herkenbaar als kerk, tot in China toe, maar we transformeerden ze tot iets abstracts door ze op te bouwen uit honderden stalen laagjes met veel leegte ertussen.”

Pieterjan: “Met een herkenbaar aanknopingspunt doen we iets nieuws. Zo proberen we betekenisvolle werken te maken, altijd vertrekend van de vraag hoe iemand het werk en de ruimte fysiek ervaart. We willen iets teweegbrengen bij de kijker, bijvoorbeeld via thema's als instabiliteit – ons werk toont zich anders afhankelijk van waar je staat – en transparantie.”

Activistisch

De kerk is overladen met lof uit heel de wereld. Benieuwd of Pieterjan en Arnout hier zelf ook het fierst op zijn. “Het is in elk geval ontstaan in bijzonder gunstige condities”, zegt Pieterjan. “Het werk staat op een fantastische plek, kwam tot stand met goede partners en een mooi budget, en bracht

“

Pieterjan Gijs:
Veel van onze
schaalmodellen
leiden niet tot een
eindresultaat,
maar zo werkt een
kunstenaar: hij
komt maar naar
buiten met het topje
van de ijsberg.

ons veel nieuwe kansen. Maar onze praktijk is intussen sterk gegroeid. Er zijn projecten waarmee we misschien een hechtere band hebben.”

Arnout: “Dan gaat het over meer activistische ingrepen. Ik denk bijvoorbeeld aan de tijdelijke brug die we in Brussel bouwden over het Kanaal voor Festival Kanal Playground (en die in 2016 in de Belgische selectie zat voor de Architectuurbiënnale van Venetië – red.). Dat we daar zo'n stedelijke link konden maken op amper twee dagen tijd en met een heel klein budget is een veel krachtiger statement voor ons.”

Op 4 mei, de opendeurdag van het BAC Atelier, maken jullie ook een statement.

Arnout: “Het is te zeggen: we plannen een interventie op de voorgevel van dit unieke neorenaissance-gebouw. Centraal in de gevel staan drie grote vensters, die een mooi canvas naar de stad toe vormen. Momenteel zijn de ramen echter dichtgetimmerd. Wij willen ze, samen met de rest van de gevel, opnieuw openen naar het plein. We verbeelden wel vaker een soort historische onvolmaaktheid, brengen iets in zicht wat er niet meer is of iets wat er had moeten zijn, maar er nooit geweest is. Hier zullen we werken met spiegels en een lichtslinger om een beeld van openheid op te roepen.”

Pieterjan: “In de drie jaar dat we hier nog zijn hopen we meer van dit soort ingrepen te kunnen doen, al dan niet samen met andere kunstenaars. We zitten ook in een werkgroep die bekijkt hoe de atelierwerking van het gebouw er in de toekomst kan uitzien. Het BAC Atelier staat nog maar in de kinderschoenen, maar we durven nu al zeer ambitieus te zijn. Dit moet een rijke ontmoetingsplek worden.”

i Gijs Van Vaerenbergh cureert 'PAMFLET EXPO', waarin docenten architectuur van de KU Leuven carte blanche kregen om een pamflet te maken, op knalgeel papier – een knipoog naar het papier van bouwaanvragen. De pamfletten worden van 19 april tot 26 mei aangeplakt op de architectuurcampussen van de KU Leuven. Info: arch.kuleuven.be/agenda/pamflet-expo

Wat is het BAC Atelier?

De KU Leuven vormde het voormalige Instituut voor Bacteriologie om tot een open en gastvrije werkplaats voor studenten en personeelsleden van de KU Leuven en Associatie KU Leuven. Zij kunnen er gedurende zes maanden of een jaar een gratis atelier krijgen om te werken aan beeldende of audiovisuele kunst, designprojecten of podiumkunsten. Dit voorjaar komen er vier gemeenschappelijke ateliers vrij. Interesse? Tot 5 april kan je je kandidatuur indienen bij de Dienst Cultuur KU Leuven.

i www.kuleuven.be/cultuur/bacatelier

Comfortkamers op Studax en Waterview

Bezoekdagen 6 en 10 mei

- Gunstige ligging
- Privésanitair

KU LEUVEN